

AZ ÉLSPORTOLÓK EGYETEMI TANULMÁNYAIT TÁMOGATÓ RENDSZER ELMÚLT 11 ÉVE KAPOSVÁRON

THE PAST ELEVEN YEARS OF THE SYSTEM OF SUPPORTING TOP ATHLETES IN THEIR UNIVERSITY STUDIES IN KAPOSVÁR

SZERB GYÖRGY egyetemi tanársegéd

Kaposvári Egyetem Sport Iroda és Létesítmény Igazgatóság

BORBÉLY CSABA egyetemi docens

Kaposvári Egyetem Gazdálkodástudományi Kar

ABSTRACT

In accordance with the EU resolutions, in 2001 the City Hall of Kaposvár accepted its conception for the short and long-term development of sports. In this they put forth a new direction in supporting top athletes along with the University of Kaposvár, so moulding a new type of career for top sportsmen and sportswomen. During the course of the preparatory phase they tried to explore the possible areas of cooperation through analyses of documents and in depth interviews. And finally in the march of 2005 the University of Kaposvár and the City Hall signed the agreement on the reciprocal support of top athletes in their university studies. In the initial year there were only four, but by 2016 there were 10 top athletes in the system. The program has gone through an immense change in the past 11 years. Within the framework of a complex system of sports management, first-class athletes selected for the national teams such as basketball, volleyball and water-polo players, footballers, equestrian sportsmen and sportswomen, show-jumpers, snowboarders, kayakists, track-and-field and bowling athletes and wrestlers have been involved in a system of sports scholarships, flexible academic and examination systems, dormitory accommodation at a reduced price, individual use of sports facilities and language acquisition. Now we have an independent, first-league women's volleyball team bearing the names of both the town and the university as sponsors.

In 2015 the City Hall and the University prolonged the agreement for another five years and increased the financial source of grants fourfold, thus broadening the possibilities of the program. The aim of the publication is to present the experience which has built up during the 11 years of the establishment and operation of this sports scholarship. Through presenting the results we will not fail to mention the hardships of the establishment and the singular occurrences during this period and the benefits that have emerged these days from the cooperation of the local top sports, the City Hall and the University of Kaposvár.

Key words:

1. top athletes of Kaposvár
2. sportsscholarship
3. complexsports management

1. Bevezetés

„Mens sana in corpore sano” vagyis „Ép testben ép lélek” tartalmában közhelyszerűnek tűnik, de valóság tartalma megkérdőjelezhetetlen. A sportot – többek között – mentális jellemformáló és testi erősítő jellege miatt tartják fontosnak, így annak különböző szintjeit egyre többen úzik. Mennyire fontos a sport – és ezen belül az élsport – a XXI. századi magyar egyetemistáknak, mennyire tudják menedzselni felsőoktatási karrierjüket és sport pályafutásukat egyszerre? Milyen motivációs eszközökkel lehet a két tevékenységet öszegegyeztetését segíteni, vannak-e jó gyakorlatok amelyek ezt a célt hivatottak szolgálni?

Kutatásunkban egy hazai megyei jogú városban folyó felsőoktatási intézmény illetve az ott sportoló hallgatók, valamint a város kapcsolatát írjuk le, egy olyan programon keresztül, amely bevezetések országon is újdonságnak számított. Az adott esettanulmány jellegzetessége, hogy bár sok hazai egyetemen látunk sport ösztöndíjat, de azok szinte minden esetben a campus falain belül maradnak, annak finanszírozásában, a döntési mechanizmus más szervezet nem vesz részt, míg a példánkban egy város és egy egyetem ilyen jellegű összefogásáról beszélhetünk.

2. Szakirodalmi áttekintés

„A sport a fizikai tevékenység minden formája, amely alkalmi, vagy rendszeres gyakorlás által a fizikai állóképesség és a mentális jólét kifejezését vagy fejlesztését, szociális kapcsolatok létrehozását vagy versenyeredmények elérését célozza minden szinten.” (Bátonyi V., 2012)

A sport egyedülálló jelenség olyan értelemben, hogy öt funkciót tölt be:

- nevelési funkció: aktív részvétel a sportban kitűnő eszköz az egyensúlyos személyiség fejlesztésére valamennyi korcsoportban;
- egészségügyi funkció: a fizikai tevékenység lehetőséget kínál a lakosság egészségének megszilárdításához, néhány betegség meggyógyításának pedig fontos eszköze, szerepet játszik a szív- és érrendszeri, valamint a rákbetegségek megelőzésében, végül javítja az életminőséget, elsősorban az idősek körében.
- szociális funkció: a sport alkalmas eszköze az erősen összetartó, összekapcsolódó társadalom kiépítésének, a türelmetlenség, az erőszak, a kirekesztés és a rasszizmus elleni küzdelemnek, továbbá az alkohol- és kábítószer-fogyasztás mérséklésének, megelőzésének; a sport révén segítséget kaphatnak a társadalmi integrációhoz a munkaerők piacról kiszorult emberek is;
- kulturális funkció: a sport többlet lehetőséget ad a gyökéresztéshez, a környezet jobb megismeréséhez, a jobb társadalmi integrációhoz, a környezet hatékonyabb megvédéséhez;
- rekreációs funkció: a sporttevékenység, értékes szabadidős elfoglaltság és lehetőséget nyújt egyéni, valamint közösségi szórakozásra.

A 19. században a versenysport egyik fontos állomása volt, amikor az Egyesült Államok, Anglia és Svájc részvételével megrendezésre került az első egyetemek közötti sportverseny (Ráthonyi-Odor K.–Borbély A., 2015). Ennek a versenysorozatnak az egyik fő támogatója és mentora Pierre de Coubertin báró volt, az újkori olimpiák gondolatának megalkotója. Ez a folyamat vezetett az egyetemi sportegyesületek megalakulásához, amelyek közül az első az USA-ban jött létre 1905-ben. A NOB-bal szemben – amelynek megalakulását 1894-től számítjuk – a hallgatói nemzetközi sport szervezet csak a 1919-ben jött létre (International Confederation of Students), ugyanakkor tevékeny részt vállalt abban, hogy az első egyetemi

sport világtalálkozó (World University Games) 1923-ban megvalósuljon (www.fisu.net). Jelenleg az 1949-ben alakított Nemzetközi Egyetemi Sportszövetség (Fédération Internationale du Sport Universitaire, FISU) alatt szerveződnek a legfontosabb egyetemi sportrendezvények, amelyek közül kiemelkedik a nyári és téli Universiade, illetve a World University Championships. A FISU-nak napjainkban 170 tagországa van.

A sport szociális, gazdasági és kulturális jelentősége egész Európában elismert. „Asport egyre fejlődő szociális és gazdasági jelenség, amely jelentősen hozzájárul az Európai Unió stratégiai céljaként kitűzött szolidaritás és jólét eléréséhez.” (Európai Bizottság 2007: 6). Ugyanakkor ismertek a sport árnyoldalai is: a fiatal játékosok kihasználása, a dopping, az erőszak a stadionokban és azokon kívül, a rasszizmus, fogadási csalások és még lehetne sorolni. Éppen ezért az Európai Unió (EU) különböző intézményei az elmúlt években soha nem látott intenzitással fordultak a sportkérdések felé. Ennek kiemelkedő állomása, hogy az Európai Bizottság kiadott egy fehér könyvet a sportról, és hogy a Lisszaboni Szerződésben már a sport is szerepel. Az Európai Közösségek Bírósága (EKB vagy Európai Bíróság) eseti alapon 1974 óta több alkalommal is foglalkozott sportügyekkel, ami szintén kényszerítőleg hatott a politikára és az EU-s intézményekre (Farkas P., 2014).

A Fehér könyv a sportról a nagyon lényeges elvi kérdéseket felvető, „formális” részein kívül három fő kérdéskört vizsgál:

- a sport társadalmi szerepe, azaz a sport mint társadalmi jelenség;
- a sport gazdasági vetülete, azaz a sport hozzájárulása a növekedéshez és a munkahelyteremtéshez Európában; a sport szervezése, azaz az egyes érintett (állami vagy magán-, gazdasági vagy sport-) felek szerepe a sportmozgalom irányításában.

A sport társadalmi szerepe fejezet, amely több területet felölve magában foglalja a sport és az oktatás kapcsolatát is. (Farkas P., 2014)

- a közegészség fejlesztése a fizikai aktivitás által;
- összefogás a dopping elleni küzdelemben;
- a sport szerepének erősítése az oktatásban és képzésben;
- az önkéntesség és az aktív polgárság ösztönzése a sporton keresztül;
- a sportban rejlő lehetőségek kihasználása a társadalmi befogadás, integráció és esélyegyenlőség érdekében;
- a rasszizmus és erőszak megelőzése és az ellenük folyó küzdelem erősítése;
- értékeink megosztása a világ más részeivel;
- a fenntartható fejlődés támogatása.

Az Európai Bizottság 1998 szeptemberében adott közre egy konzultációs dokumentumot, melyben az európai sportmodellt mutatja be. A második világháborútól a '80-as évek közepéig többféle sportmodell létezett Európában, melyeket fel lehetett osztani keleti, illetve nyugati modellekre. Előbbit főként politikai propaganda, valamint diktatórikus jellege jellemezte, míg utóbbiban a kormányzati és non-profit szektor szereplőinek sporttevékenysége együttesen jelentkezett. Az állami befolyás a kulturális különbségek miatt Európa egyes területein eltérő lehet. Amit viszont egyértelműen megállapíthatunk, hogy az európai sportmodell szerkezeti felépítésének ábrázolásában a piramis modellel találkozhatunk, melyben a széles alapok és társadalmi bázis dominál. A modellt a sport szervezeti rendszerének, versenyrendszerének és a kiválasztás folyamatának ábrázolására is használják. A modell a széles alapokon nyugvó mennyiségi és a felmenő rendszerű minőségi kiválasztás és kiválasztódás logikáját követi (Ráthonyi-Odor K.–Borbély A., 2015).

Az amerikai sportmodell, mely számos eltérést mutat az európaihoz képest, amelynek egyik jellegzetessége az amatőr és professzionális sport egyértelmű szétválasztása: az amatőr sportok többségében főiskolai/egyetemi sportot jelentenek, a National Collegiate Athletic Association (NCCA) irányítása alá tartoznak. Annak ellenére, hogy a főiskolai/egyetemi sport definíciója szerint az amatőr sport professzionálisan szervezett rendszerben működik, némelyik költségvetése meghaladja az európai professzionális sport-szervezetekét. Az oktatási rendszeren kívüli amatőr sportnak csak néhány állami vagy nemzeti szervezete létezik (*Ráthonyi-Odor K.–Borbély A., 2015*).

3. Anyag és módszer

A Kaposvári Egyetem és Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata 2005 októberében írt alá megállapodást az élsportolók egyetemi tanulmányait támogató ösztöndíj-rendszer létrehozásáról (Együtműködési megállapodás 2005. 03.02). A megállapodásban pontosan definiálták, hogy kit tekintenek kaposvári élsportolónak: „A kaposvári sportszervezetek versenyzői közül, a csapatsportágak esetén az I. osztályban szereplő csapatok tagjait, az egyéni, olimpiai sportágak esetén az I. osztályú, illetve válogatott sportolókat, a nem olimpiai sportágak esetén a nemzetközi szintű sportolókat.” (Együtműködési megállapodás 2005. 03. 02. 3.1. pontja). Kaposvár város Önkormányzata a megállapodásba azt vállalta, hogy a tulajdonában lévő sportlétesítmények használatával és pénzügyi támogatással továbbra is segíti a kiemelt sportszervezeteket, ugyanakkor átadott pénzként évi 1 millió Ft-ot biztosít az Egyetemen meghirdetésre kerülő élsportolói ösztöndíj-rendszerhez. A Kaposvári Egyetem vállalta, hogy rugalmas tan- és vizsgarenddel, egyedi kollégiumi elhelyezéssel és az élsportolói ösztöndíj-rendszer működtetésével segíti a programot. Ez kiegészült többek között az egyetemi sportlétesítmények térítésmentes használatának lehetőségével. A vizsgálat célja: A 11 éves élsportolói ösztöndíj-rendszer eredményeinek bemutatása, a helyi élsportban betöltött szerepének ért. Vizsgálati módszer: A szekunder adatok a rendelkezésre álló adatok elemzéséből, összegzéséből származnak. A primer adatok a program létrehozásában, működésében releváns személyekkel készített mélyinterjúkból származnak.

4. Eredmények és értékelésük

Kaposvár város Önkormányzata 2001-ben fogadta Kaposvár város közép- és hosszú távú sportfejlesztési koncepcióját (KMJV. 283/2001.X.25. önkormányzati határozat) Ez 15-20 éves távlatban fogalmazta meg a közel 70 ezres lélekszámú Kaposvár sportfejlesztési elképzeléseit. A Koncepció a bevezetőben sorra veszi az önkormányzat sporttal kapcsolatos kötelező feladatait, ilyen például a tulajdonába lévő sportlétesítmények fenntartása és az önként feladatokat például a sportszervezetek támogatását, a családok, fogyatékkal élők, hátrányos helyzetűek sportjának segítését, az iskolai testnevelés támogatását, a női sport fejlesztését, az utánpótlás-nevelés támogatását és a versenysport fejlesztését. Külön fejezetbe tárgyalja a kiemelt sportesemények és a nem nemzetközi kapcsolatos bővítését, valamint a sportorvoslás és a sportturizmus kérdéseit. A versenysporttal foglalkozó fejezetben részletesen bemutatásra kerülnek a város sportéletét meghatározó egyéni sportágak, közülük is kiemelve birkózás, kajak-kenu, lovaglás, ritmikus gimnasztikát. A nem olimpiai sportágak közül nemzetközi eredményeivel a bűvárúszás emelkedik ki. A város sportéletét mégsem az egyéni, hanem a csapatsportágak határozzák meg. A labdarú-

gás, a férfi kosárlabda, a férfi és női röplabda, valamint a vízilabda. Az intézményi háttér bemutatásánál kiemelten jelenik meg a Kaposvári Egyetem.

A koncepció az 1. sz. mellékletben részletesen tárgyalja az egyes területek közép- és hosszú távú fejlesztési lehetőségeit, feladatait, fejlesztésének lehetséges alternatíváit. A versenysport esetében rögtön a második bekezdésben jelennek meg a Kaposvári Egyetemmel lehetséges területei, a kapcsolatfelvétel igények.

A sportkoncepció elfogadását követően Kaposvár város Önkormányzata kezdeményezte a Kaposvári Egyetemenél az együttműködés lehetséges területeinek feltérképezését. Az első egyeztetéseken felmerült az élsportolók részére egy komplex projekt kidolgozásának igénye, egyfajta életpálya-modell közös kialakítása. Az Egyetemmel folytatott tárgyalásokkal párhuzamosan az Önkormányzat megkezdte a tárgyalásokat a versenysport egyesületekkel is egyfajta az Egyetemmel közös projekt kialakításáról. A tárgyalópartnerek között meghatározó súllyal bírt a sokszoros bajnok és kupagyőztes férfi röplabda csapat (mai nevén FINO Kaposvár SE), a 2001. évi felnőtt magyar bajnok férfi kosárlabda csapat (Kaposvári Kosárlabda Klub), a város legnagyobb múltra visszatekintő egyesülete az akkor I. osztályban szereplő Kaposvári Rákóczi és a kizárólag hazai utánpótlásra támaszkodó, amatőr alapon működő Női Röplabda Klub.

Az Önkormányzatnak az volt a javaslata, hogy a profi klubokban kialakult addigi struktúra egészüljön ki egy új elemmel. A javaslat szerint a fiatal játékosok háttérét a profi sport helyett a tanulásra kellene alapozni. Ebbe a Kaposvári Egyetem biztosítaná a háttérrel, a finanszírozásuk pedig egy egyetemi sport ösztöndíjon keresztül valósulna meg. Az együttműködési javaslat az volt, hogy az Önkormányzat biztosítsa az infrastrukturális feltételeket, járuljon hozzá az ösztöndíj forrásához. A klubok biztosítsák a csapatok működtetését és versenyeztetését, valamint az idősebb, meghatározó játékosok profi sportolói státuszát. Az Egyetem az oktatás, az ösztöndíjrendszer működtetés és a szolgáltatások kedvező feltételekkel történő igénybevételével járuljon hozzá az együttműködéshez. A klubok akkori vezetői között megoszlottak a vélemények a kezdeményezésről. A velük készített mélyinterjúból kiderül, hogy leginkább szkeptikus a Kaposvár Rákóczi Labdarúgó Csapat akkori elnöke volt. Azt mondta: „Nem tudja elképzelni, hogy az I. osztályban szereplő profi labdarúgó csapat felkészítése és versenyeztetése hosszútávon sikeresen összeegyeztethető legyen a játékosok egyetemi tanulmányaival.” (Ezt később pont a klub legeredményesebb hazai játékosa Balázs Benjamin cáfolta meg, aki sikeres egyetemi tanulmányok után ma már a Újpest meghatározó játékosa.)

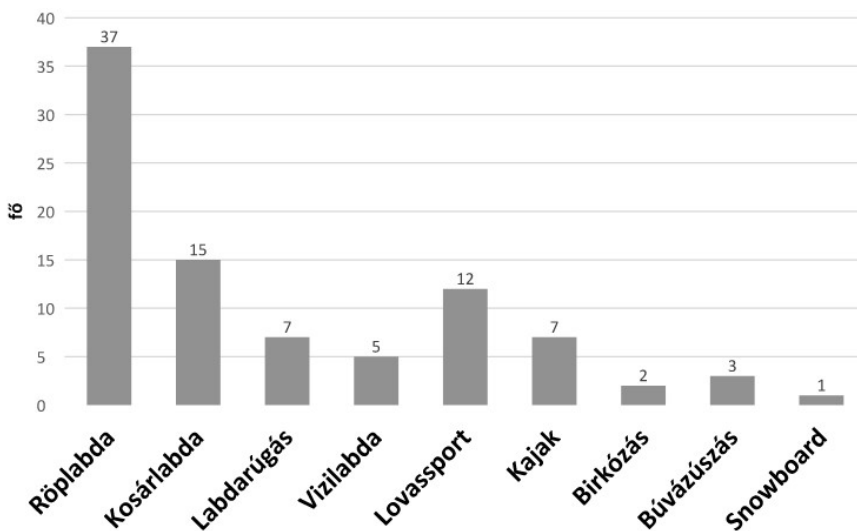
Leginkább támogató a férfi röplabdacsapat akkori vezetése volt, ők rögtön felismerték az együttműködésbe rejlő potenciát. A női röplabda csapat és a kosárlabda csapat akkori vezetése várakozással tekintett a program megvalósítása felé. Ők a sportolók rendelkezésre állásával kapcsolatos nehézségeket, a tanulással, vizsgázással kapcsolatos lekötöttségeket említették kockázati forrásként. Az egyéni sportágak képviselői közül az Egyetemhez kötődő lovas szakág, a kajakosok, bűvárúszók, birkózók, atléták várakozással fogadták a készülő együttműködési programot.

Végül három éves előkészítő munka és sok-sok egyeztetés után 2005. március 2-án aláírásra került az élsportolók egyetemi tanulmányait támogató együttműködési megállapodás Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Kaposvári Egyetem között. A dokumentum elemzéséből kiderül, hogy az együttműködés célja: „a kaposvári sportszervezetekben versenyző élsportolók sportolói karrierjének, valamint a civil életre történő felkészítésének összehangolása.” (Együttműködési megállapodás 2005. 03. 02.)

Ez a megállapodás volt az alapja a 2010-ben gyakorlatilag változatlan tartalommal megújított következő szerződésnek is, amely egészen 2015-ig volt érvényben. A 2015. október 15-én aláírt új szerződés az addigi tapasztalatok alapján új utakat nyitott, erről részletesen a későbbiekben lesz még szó. Nem kis várakozás előzte meg a 2005-ben meghirdetett első

élsportolók egyetemi tanulmányait támogató ösztöndíj-rendszer fogadtatását. Ebben az évben négy sportoló tudott megfelelni a pályázati kritériumoknak, közöttük két röplabdázó, egy lovas- és egy akkor felnőtt világbajnok bűvárúszó volt. 2006-ban a helyzet annyiban változott, hogy a férfi röplabda csapat a kialakult helyzetre gyorsan reagálva már négy sportolóját irányította a Kaposvári Egyetemre. Megszülettek az Egyetem és a klubok közti háttér-megállapodások, megindult a kapcsolatfelvétel, ezt a Kaposvári Rákóczi SE-vel megkötött megállapodás is igazolja. 2007 és 2010 között a sportolók száma lassan, de egyenletesen növekedett, a sportágak közé bekapcsolódott az atlétika, majd 2011-től a kajak sport is. Érdekesség, hogy a sikeres pályázók közé került 2011-ben például Kozma Károly válogatott tekéző is. 2012-13 volt az igazi áttörés éve. Megjelentek az első labdarúgók, ugrásszerűen nőtt a csapat sportágakban versenyzők száma. 2013-ban már öt röplabdázó, négy kosárlabdázó, három labdarúgó, egy vízilabdázó is élsportolóként tanult a Kaposvári Egyetemen. A támogatott 18 versenysportoló között az addig ösztöndíj támogatásként felosztott 1 millió forint már rendkívüli szűk keretnek bizonyult. 2014-15-ben is hasonlóan magas, 15-15 fős volt a támogatott élsportolói szám, közöttük változatlanul meghatározóak a csapatsportágak. 2015 vége hozta az áttörést, az Egyetem és a város vezetői az ösztöndíj-rendszer sikere kapcsán megújították együttműködésüket, az addigi egymillió forintos támogatási összeget az Önkormányzat által biztosított kétmillió és az Egyetem által biztosított kétmillió forinttal összesen négy millió forintra emelték. (Együttműködési megállapodás 2015.10.15.)

1. diagram: A 2016-ban kiosztott ösztöndíjak sportági megoszlása

Forrás: KMJV döntése alapján saját szerkesztés

A 2016-ban sikeresen pályázó 10 élsportoló közül öt röplabdás, két kosárlabdázó, egy vízilabdázó és egy lovas-tornász mellett támogatásban részesült egy felnőtt magyar válogatott snowboard versenyző is (1. diagram).

Az élsportolói életpálya-modell kialakításában az együttműködés a legmesszebb az Önkormányzat, az Egyetem és működtető sportklub között a női röplabda esetében jutott. Az I. MCM-Diamant Adorján SE az Egyetemmel egy szoros együttműködési megállapodást kötött és az Egyetem névadó támogatójává vált a csapatnak. A Kaposvári Egyetemen tanuló élsportolókra alapozott férfi és női röplabda csapatokkal az Egyetem benevezett a MEFOB bajnokságba. Mindkét csapat bejutott a négyes döntőbe. Az Egyetem Kaposvári város Önkormányzatával együttműködve vállalta a MEFOB négyes döntő megrendezését. A Kaposvári Egyetem

színében szereplő férfi és női röplabda csapat sporttörténelmet írt azzal, hogy a négyes döntőben a férfiak elsők, a nők nagy meglepetésre az előkelő második helyen végeztek.

A jövő mindenképpen biztató, cél, hogy növekedjen az élsportos és a tanulást a Kaposvári Egyetemen választó sportolók száma. Célszerű még szorosabbra fűzni az együttműködést a klubok az Egyetem és az Önkormányzat között. Mindhárom fél marketingjében kihasználni a példás projekt nyújtotta lehetőségeket, megvizsgálni az együttműködés lehetőségét akár a sportlétesítmények fejlesztésében. Megkeresni azokat a pontokat, melyeken keresztül Kaposvár akár csatlakozni tud Magyarország olimpia-rendezési pályázatához.

5. Összefoglalás

Az élsportolók egyetemi tanulmányait támogató kaposvári ösztöndíjrendszer sikeres időszakot tudhat maga mögött. 11 év alatt háromszorosára nőtt a Kaposvári Egyetemen tanuló élsportolók száma. Új, sokkal szorosabb együttműködési forma alakult ki a tanulásban és sportban tehetséges fiatalok közös menedzsmentje céljából az Egyetem, az Önkormányzat és az élsporttal foglalkozó kaposvári sportszervezetek között. Javult a város megtartó ereje, ugyanakkor erősödött az élsportban tehetséges fiatalok körében a Kaposvári Egyetem és a kaposvári élsport vonzereje. A vizsgált időszakban 4 különböző csapat-sportág és 5 egyéni sportág tehetséges képviselői részesültek komplex támogatásban. Kiderült, hogy a látvány csapatsportágak támogatási rendszeréből nem részesülő sportágak képviselői között volt legnépszerűbb a program. A legtöbb támogatást az egyéni sportágak közül a lovas sportban, a csapatsportágak közül a röplabdában versenyzők tudták igénybe venni. A Kaposvári Egyetem számára sportban legnagyobb sikert az jelentette, hogy a Kaposvári Egyetem rendezésében lebonyolított 2015–16 évi Egyetemi és Főiskolai Országos Bajnokság Döntőjében a Kaposvári Egyetem férfi röplabda csapata első, a női röplabda csapata 2. helyezést ért el. Ezzel sporttörténelmi sikert könyveltek el. A program folytatása és további bővítése minden közreműködő számára további sikereket hozhat, ennek elősegítése céljából a Kaposvári Egyetem és Kaposvár Város Önkormányzata 1 millió Ft-ról 4 millió Ft-ra emelte 2016-tól a felosztható támogatás mértékét.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bátonyi V. (2012): Európai unió és sport.
Együttműködési megállapodás Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Kaposvári Egyetem között. 2005. 03. 02.
- Együttműködési megállapodás Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Kaposvári Egyetem között. 2015. 10. 15.
- EURÓPAI BIZOTTSÁG: Fehér könyv a sportról, ISBN 978-92-79-06558-3, Luxemburg, Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2007.
- Farkas P. (2014): Európai Sport: Fikció vagy valóság? <http://www.kaleidoscopehistory.hu/index.php?subpage=cikk&cikkid=171>, letöltés dátuma, 2016. 08. 27.
- http://tamop412a.ttk.pte.hu/TSI/Europai_unio_es_sport/EUesSportBatonyi.pdf.
- Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata 283/2001. (X.25.) számú önkormányzati határozata Kaposvár Város közép és hosszú távú sportkoncepciójáról.
- Ráthonyi-Odor K.–Borbély A. (2015): Sportökonómia, <http://sportestudomany.unideb.hu/wp-content/uploads/2015/12/Sport%C3%B6kon%C3%B3mia.pdf>, letöltés dátuma, 2016. 08. 24.
- www.fisu.net, letöltés dátuma, 2016. 08. 12.